

МОЖЛИВОСТІ І ЗАГРОЗИ ВІД ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В СОТ ДЛЯ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СПІВПРАЦІ З КРАЇНАМИ ЄС І МИТНОГО СОЮЗУ ЄВРАЗЕС

© 2014 КИЗИМ М. О., ШПІЛЕВСЬКИЙ В. В., ХАУСТОВА В. Є., АНТОНЕНКО С. В., МАТЮШЕНКО І. Ю.

УДК 339.92

Кизим М. О., Шпілевський В. В., Хаустова В. Є., Антоненко С. В., Матюшенко І. Ю.

Можливості і загрози від членства України в СОТ для металургійної галузі економіки в умовах співпраці з країнами ЄС і Митного союзу ЄвразЕС

У статті встановлено, що у 2012 р. металургійна промисловість залишалася однією з провідних галузей України (займала 16,0 % в обсягах промислового виробництва і 27,5 % в експорті товарів з країни), її масштабність і значущість для економіки країни після вступу до СОТ знизилася. Показано, що в період 2007 – 2012 рр. відбулося скорочення обсягу експорту металургійної продукції з України як у натуральному, так і у вартісному вираженні: в 2012 р. порівняно з 2007 р. питома вага продукції металургії в Україні впала як в експорті (в 1,53 рази), так і в імпорті (в 1,26 рази). Представлено дані щодо того, що металургійна продукція, яка експортується з України, має значно нижчу додану вартість ніж та, яка імпортується, а переважання ціни імпорту над ціною експорту має негативну тенденцію до збільшення. Доведено, що після вступу до СОТ для української продукції в цілому відбулись суттєве зниження тарифних ставок і лібералізація доступу на світові ринки, поряд із цим внутрішній ринок України став більш відкритим для імпортової продукції. Показано, що після вступу до СОТ питома вага українського експорту металургійної продукції до третіх країн, які не є членами ЄС і МС, у структурі загального експорту (у вартісному вираженні) збільшилася в 2012 р. проти 2007 р. на 1,4 %, тобто відбувається переорієнтація на торгівлю з іншими країнами. Проведений аналіз показав, що у період 2007 – 2012 рр. відбулося скорочення обсягів виробництва основних видів металургійної продукції, оскільки незбалансованість виробничих потужностей і асортименту продукції, що виробляється, сприяла зростанню імпортової залежності галузі та її експортної спрямованості при зростаючій ємності внутрішнього ринку, а через низький технологічний рівень продукції вітчизняного виробництва та низьку конкурентоспроможність підприємства галузі втрачають як зовнішні, так і внутрішні ринки збуту. Представлений прогноз свідчить, що у 2014 р. надлишок потужностей на світовому ринку металургійної продукції та висока конкуренція матимуть свій вплив, однак попит може зрости за рахунок відновлення економіки Єврозони, а також завдяки стабілізації і зростанню на ринках Північної Америки.

Ключові слова: металургійна продукція, експортно-імпортні операції, асортимент продукції, умови членства в СОТ

Табл.: 9. **Бібл.:** 25.

Кизим Микола Олександрович – доктор економічних наук, професор, директор, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

Шпілевський Володимир Вікторович – кандидат економічних наук, завідувач відділу, відділ економічних проблем машинобудування, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

Хаустова Вікторія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник, відділ інноваційного розвитку та конкурентоспроможності, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

Email: x_river@mail.ru

Антоненко Сергій Вікторович – кандидат економічних наук, науковий співробітник, відділ економічних проблем машинобудування, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

Матюшенко Ігор Юрійович – кандидат технічних наук, доцент, професор, кафедра міжнародних економічних відносин, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

Email: igormatyushenko@mail.ru

УДК 339.92

UDC 339.92

Кизим Н. А., Шпилевский В. В., Хаустова В. Е., Антоненко С. В., Матюшенко И. Ю. Возможности и угрозы от членства Украины в ВТО для металлургической отрасли экономики в условиях сотрудничества со странами ЕС и Таможенного союза ЕвразЭС

В статье установлено, что в 2012 г. металлургическая промышленность оставалась одной из ведущих отраслей Украины (занимала 16,0 % в объемах промышленного производства и 27,5 % в экспорте товаров из страны), ее масштабность и значимость для экономики страны после вступления в ВТО снизилась. Показано, что в период 2007 – 2012 гг. произошло сокращение объема экспорта металлургической продукции из Украины как в натуральном, так и в стоимостном выражении: в 2012 г. по сравнению с 2007 г. удельный вес продукции металлургии в Украине упал как в экспорте (в 1,53 раза), так и в импорте (в 1,26 раза). Представлены данные о том, что металлургическая продукция, которая экспортируется из Украины, имеет значительно более низкую добавленную стоимость, чем та, которая

Kyzym M. O., Shpilevskiy V. V., Khaustova V. Ye., Antonenko S. V., Matyushenko I. Yu. Opportunities and Hazards Posed by the Membership of Ukraine in the WTO for the Metallurgical Industry of the Economy in the Context of Collaboration with the Countries of the EU and the EurAsEC Customs Union

The article establishes that in 2012 the metallurgical industry remained one of the leading industries of Ukraine (accounting for 16% of the industrial production volume and 27.5% of goods export), its scale and importance for the economy of the country reduced after entering the WTO. Evidence is given that the period of 2007-2012 witnessed reduction in the volume of metallurgical output exported from Ukraine both by volume and by value: in 2012 compared with 2007 the share of metallurgic output in Ukraine dropped both in terms of export (1.53 times) and import (1.26 times). Data are provided showing that metallurgical output exported from Ukraine has significantly lower value added than the same imported, and prevalence of the import

импортируется, а преобладание цены импорта над ценой экспорта имеет негативную тенденцию к увеличению. Доказано, что после вступления в ВТО для украинской продукции в целом произошли существенное снижение тарифных ставок и либерализация доступа на мировые рынки, наряду с этим внутренний рынок Украины стал более открытым для импортной продукции. Показано, что после вступления в ВТО удельный вес украинского экспорта металлургической продукции в третьи страны, не являющиеся членами ЕС и ТС, в структуре общего экспорта (в стоимостном выражении) увеличился в 2012 г. По сравнению с 2007 г. на 1,4 %, то есть происходит переориентация на торговлю с другими странами. Проведенный анализ показал, что в период 2007–2012 гг. произошло сокращение объемов производства основных видов металлургической продукции, поскольку несбалансированность производственных мощностей и ассортимента производимой продукции способствовала росту импортной зависимости отрасли и ее экспортной направленности при растущей емкости внутреннего рынка, а вследствие низкого технологического уровня продукции отечественного производства и низкой конкурентоспособности предприятия отрасли теряют как внешние, так и внутренние рынки сбыта. Представленный прогноз свидетельствует, что в 2014 г. избыток мощностей на мировом рынке металлургической продукции и высокая конкуренция имеют свое влияние, однако спрос может возрасти за счет восстановления экономики Еврозоны, а также благодаря стабилизации и росту на рынках Северной Америки.

Ключевые слова: металлургическая продукция, экспортно-импортные операции, ассортимент продукции, условия членства в ВТО

Табл.: 9. **Библ.:** 25.

Кизим Николай Александрович – доктор экономических наук, профессор, директор, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 эт., Харьков, 61022, Украина)

Шпилевский Владимир Викторович – кандидат экономических наук, заведующий отделом, отдел экономических проблем машиностроения, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 эт., Харьков, 61022, Украина)

Хаустова Виктория Евгеньевна – кандидат экономических наук, доцент, старший научный сотрудник, отдел инновационного развития и конкурентоспособности, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 эт., Харьков, 61022, Украина)

Email: x_river@mail.ru

Антоненко Сергей Викторович – кандидат экономических наук, научный сотрудник, отдел экономических проблем машиностроения, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 эт., Харьков, 61022, Украина)

Матюшенко Игорь Юрьевич – кандидат технических наук, доцент, профессор, кафедра международных экономических отношений, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

Email: igormatyushenko@mail.ru

price over the export price shows a negative growing trend. It is proven that after entering the WTO there generally was a significant decrease in the tariff rates and liberalization of access to world markets for Ukrainian output, simultaneously the domestic market of Ukraine became more open for imported products. It is demonstrated that after entering the WTO the share of Ukrainian metallurgical output exported to third countries which are not members of the EU and the CU in total exports (by value), increased by 1.4% in 2012 compared with 2007, which means that reorientation towards trade with other countries is taking place. The conducted analysis shows that the period of 2007-2012 witnessed reduction in the production output of principal types of metallurgical products, since imbalance in production capacities and the range of manufactured products contributed to an increase in the dependency of the industry on import and its export orientation with growing home market capacity, and due to the low technology level of domestic production and low competitiveness, enterprises of the industry are losing both foreign and domestic markets. The proposed forecast shows that in 2014 surplus capacities on the world metallurgical output market and intense competition will have their effect, yet demand can increase due to recovery of the Eurozone economy, as well as stabilization and growth on North American markets.

Keywords: metallurgical output, export and import operations, range of products, WTO membership terms

Tabl.: 9. **Bibl.:** 25.

Kyzym Mykola O. – Doctor of Science (Economics), Professor, Director, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (pl. Svobody, 5, Derzhprom, 7 pidyizd, 8 poverkh, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Shpilevskiy Volodymyr V. – Candidate of Sciences (Economics), Head of Department, Department of Economic Problems of Mechanical Engineering, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (pl. Svobody, 5, Derzhprom, 7 pidyizd, 8 poverkh, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Khaustava Viktoriia Ye. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Senior Research Fellow, Department of Innovative Development and Competitiveness, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (pl. Svobody, 5, Derzhprom, 7 pidyizd, 8 poverkh, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Email: x_river@mail.ru

Antonenko Serhii V. – Candidate of Sciences (Economics), Research Associate, Department of Economic Problems of Mechanical Engineering, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (pl. Svobody, 5, Derzhprom, 7 pidyizd, 8 poverkh, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Matyushenko Igor Yu. – Candidate of Sciences (Engineering), Associate Professor, Professor, Department of International Economic Relations, V. N. Karazin Kharkiv National University (pl. Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Email: igormatyushenko@mail.ru

В умовах загострення проблеми визначення Україною свого місця у міжнародному поділі праці, вибору шляхів поглибленої інтеграції України до таких регіональних економічних об'єднань як Європейський союз (ЄС) або Митний союз Росії, Білорусії і Казахстану (МС) вкрай актуальним постає питання оцінки можливостей і загроз для «базових» експортних галузей, перш за все металургійної галузі, від членства країни у Світовій організації торгівлі (СОТ).

Зазначена проблема вивчалася низкою українських вчених і фахівців-практиків таких як: В. М. Гець, В. О. Тоцилін, В. Р. Сіденко, І. Кліменко, О. Федірко, І. Ус, В. Т. П'ятницький, І. В. Бураковський, В. М. Мовчан, Д. В. Ляпін, С. Козь'яков, А. Гончарук, Н. Ничай та багатьма іншими [1–15]. В той же час, вказана проблема потребує постійної уваги і визначення сучасних тенденцій, що склалися протягом п'яти років членства України в СОТ, а також з урахуванням офіційного звернення України в середині

вересня 2012 р. до Генеральної Ради СОТ щодо готовності України розпочати переговори про підвищення зв'язаних за зобов'язаннями СОТ імпорتنих тарифів на 371 товарну лінію (а усіх тарифних ліній в українській товарній номенклатурі приблизно 11 600), з яких 147 позицій – промислові товари, 224 – сільськогосподарські товари.

Після вступу до СОТ для української продукції в цілому відбулось суттєве зниження тарифних ставок

та лібералізація доступу на світові ринки, поряд з цим внутрішній ринок України став більш відкритим для імпорتنної продукції (табл. 1) [4, 16].

В табл. 2. наведено порівняння показників зовнішньої торгівлі України за галузями та регіональними торговельними угрупованнями за 2007 р. і 2012 р.

Структура експорту з України після вступу до СОТ в 2012 р. у порівнянні з 2007 р. у розрізі окремих видів

Таблиця 1

Значення середньозважених та середньоарифметичних тарифних ставок в Україні до і після вступу до СОТ за основними видами продукції

Показники	Середньозважена тарифна ставка			Середньоарифметична тарифна ставка		
	Попередня дія до вступу в СОТ, %	Після вступу до СОТ, %	Відхилення, в. п. +,-	Попередня дія до вступу до СОТ, %	Після вступу до СОТ, %	Відхилення, в.п. +,-
Всього по всій номенклатурі продукції	7,02	5,09	-1,93	6,51	6,28	-0,23
По продукції сільського господарства	18,19	10,00	-8,19	13,84	11,16	-2,68
По продукції промисловості	6,11	4,77	-1,34	4,40	4,85	+0,45

Складено за [4; 16]

Таблиця 2

Порівняння показників зовнішньої торгівлі України за галузями та регіональними торговельними угрупованнями за 2007 р. і 2012 р.

Показник	2007 рік			2012 рік			Темп росту 2012 р. до 2007 р., %	
	Експорт, млрд дол США	Імпорт, млрд дол США	Сальдо «-» від'ємне, «+» позитивне	Експорт, млрд дол США	Імпорт, млрд дол. США	Сальдо «-» від'ємне, «+» позитивне	Експорт	Імпорт
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Всього по Україні	49,25	60,67	-11,42	68,81	84,66	-15,85	139,7	139,5
<i>в тому числі:</i>								
Металургія	20,79	4,74	+16,04	18,89	5,24	+13,65	90,9	110,5
Питома вага в загальному обсязі, %	42,2	7,8		27,5	6,2			
Машинобудування	8,48	19,80	-11,31	13,29	22,46	-9,18	156,6	113,5
<i>Питома вага в загальному обсязі, %</i>	<i>17,2</i>	<i>32,6</i>		<i>19,3</i>	<i>26,5</i>			
Агропромислова продукція	6,25	4,11	+2,14	17,88	7,52	+10,36	286,2	182,9
<i>Питома вага в загальному обсязі, %</i>	<i>12,7</i>	<i>6,8</i>		<i>26,0</i>	<i>8,9</i>			
Хімічна промисловість	4,05	5,32	-1,27	5,06	8,59	-3,53	125,0	161,5
<i>Питома вага в загальному обсязі, %</i>	<i>8,2</i>	<i>8,8</i>		<i>7,4</i>	<i>10,1</i>			
Мінеральні продукти	4,28	17,28	-13,01	7,65	27,54	-19,89	178,9	159,4
<i>Питома вага в загальному обсязі, %</i>	<i>8,7</i>	<i>28,5</i>		<i>11,1</i>	<i>32,5</i>			
Інші товари (крім перелічених)	5,41	9,42	-4,02	6,04	13,31	-7,26	111,8	141,2
<i>Питома вага в загальному обсязі, %</i>	<i>11,0</i>	<i>15,5</i>		<i>8,8</i>	<i>15,7</i>			
<i>Довідково</i>								
Євросоюз (27 країн)	13,92	22,22	-8,30	17,08	26,16	-9,08	122,7	117,7

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Питома вага в загальному обсязі, %	28,3	36,6		24,8	30,9			
Митний союз ЄврАзЕС	15,66	19,87	-4,21	22,34	33,98	-11,64	142,6	171,0
Питома вага в загальному обсязі, %	31,8	32,8		32,5	40,1			
Інші країни	19,67	18,58	+1,09	29,39	24,52	+4,87	149,4	132,0
Питома вага в загальному обсязі, %	39,9	30,6		42,7	29,0			

Складено за [17; 18; 23].

продукції змінилась наступним чином: *металургія* – 27,5 % в 2012 р. у загальному обсязі по країні проти 42,2 % у 2007 р.; машинобудування – 19,3 % проти 17,2 %; агропромислова продукція – 26,0 % проти 12,7% у 2007 р.; хімічна промисловість – 7,4 % проти 8,2 %; мінеральні продукти – 11,1 % проти 8,7 %.

Структура імпорту в Україну після вступу до СОТ в 2012 році у порівнянні з 2007 р. у розрізі окремих видів продукції змінилась наступним чином: *металургія* – 6,2 % в 2012 р. у загальному обсязі по країні проти 7,8 % у 2007 р.; машинобудування – 26,5 % проти 32,6 %; агропромислова продукція – 8,9 % проти 6,8%; хімічна промисловість – 10,1 % проти 8,8 %; мінеральні продукти – 32,5 % проти 28,5 %.

Таким чином, можна констатувати, що в 2012 р. у порівнянні з 2007 р. питома вага продукції металургії в Україні впала як в експорті (в 1,53 рази), так і в імпорті (в 1,26 рази).

Для ринку металургійної продукції після вступу України до СОТ характерні наступні тенденції. В табл. 3 наведено дані для оцінки масштабності зовнішньої торгівлі України металургійною продукцією в 2007 р. і 2012 р.

Після вступу до СОТ в 2012 р. обсяг експорту металургійної продукції з України зменшився з 20,78 млрд дол. США у 2007 р. до 18,88 млрд. дол. США (-1,89 млрд дол. США), в тому числі: до ЄС – на 0,8 млрд дол. США; до МС – на 0,3 млрд дол. США; до інших країн – на 0,78 млрд дол. США.

Збільшення обсягу імпорту металургійної продукції за аналогічний період склало 0,49 млрд дол. США, при цьому відбулося скорочення імпорту з країн ЄС (на 0,382 млрд дол. США) та МС (на 1,03 млрд. дол. США) і одночасне збільшення імпорту з інших країн (на 1,91 млрд дол. США).

Після вступу в СОТ позитивне сальдо зовнішньоторгового балансу металургійної продукції України зменшилось на 2,39 млрд. дол. США.

У період 2007–2012 рр. відбулося скорочення обсягу експорту металургійної продукції з України як в натуральному так і у вартісному виразі. Питома вага українського експорту металургійної продукції до третіх країн, які не є членами ЄС і МС, у структурі загального експорту (у вартісному виразі) збільшилася на 1,4 %. Частка експорту до країн ЄС скоротилася майже на 2 %, а до МС – збільшилась на 0,68 %, що свідчить про незначну переорієнтацію ринків збуту вітчизняної продукції (табл. 3).

В табл. 4 наведено дані щодо середньозваженої експортно-імпоротної ціни металургійної продукції України в 2007 р. і 2012 р.

Металургійна продукція, що експортується з України, має значно нижчу додану вартість ніж та, що імпортується. Після вступу України до СОТ на 32,83 % збільшилась

середньозважена ціна імпортованої металургійної продукції яка склала у 2012 р. 1684,54 дол. США за 1 тону (табл. 4). Водночас, збільшення середньозваженої ціни металургійної продукції, що експортується з України, становило лише 14,37 %. В структурі експорту металургійної продукції з України переважає продукція з меншою доданою вартістю, а в структурі імпорту – з більшою. Особливо це стосується країн ЄС та інших країн. Коефіцієнт дискримінації в цілому по металургійній продукції України в 2012 році склав 2,48, в тому числі по: чавуну – 1,38; феросплавах – 1,88; прокату чорних металів – 1,60; сталі і напівфабрикатам – 1,38; трубах – 1,87. *Переважання ціни імпорту над ціною експорту має негативну тенденцію до збільшення.*

Структура поставок металургійної продукції зазнала відчутних змін: обсяг імпорту з країн ЄС скоротився на 27,1 % (в натуральному виразі скоротився на 5,9 %); з країн МС – скоротився на 41,5 % (в натуральному виразі скоротився на 35,7 %); з інших країн – збільшився в 3,2 рази (в натуральному виразі збільшився на 8,7 %). Це свідчить про *зниження торгівельної активності України у сфері металургії як з країнами ЄС так і з країнами МС, а також переорієнтації на торгівлю з іншими країнами.*

Після вступу до СОТ у структурі експорту металургійної продукції з України відбулись наступні зміни, а саме питома вага: чавуну в загальному обсязі збільшилась на 1,1 в. п. з 2,95 % у 2007 р. до 4,05 % у 2012 р.; феросплавів в загальному обсязі зменшилась на 0,37 в. п. з 5,39 % у 2007 р. до 5,02 % у 2012 р.; прокату чорних металів в загальному обсязі зменшилась на 3,99 в. п. з 46,13 % у 2007 р. до 42,14 % у 2012 р.; сталі і напівфабрикатів в загальному обсязі збільшилась на 4,38 в. п. з 24,70 % у 2007 р. до 29,08 у 2012 р.; труб в загальному обсязі зменшилась на 0,91 в. п. з 10,83 % у 2007 р. до 9,92 % у 2012 р.

Після вступу до СОТ в структурі імпорту металургійної продукції з України відбулись наступні зміни, а саме питома вага: чавуну в загальному обсязі зменшилась на 0,92 в. п. з 1,23 % у 2007 р. до 0,31 % у 2012 р.; феросплавів в загальному обсязі збільшилась на 2,43 в. п. з 4,80 % у 2007 р. до 7,23 % у 2012 р.; прокату чорних металів в загальному обсязі зменшилась на 3,79 в. п. з 31,92 % у 2007 р. до 28,13 % у 2012 р.; сталі і напівфабрикатів в загальному обсязі зменшилась на 0,57 в. п. з 5,72 % у 2007 р. до 5,15 % у 2012 р.; труб в загальному обсязі збільшилась на 0,47 в. п. з 2,98 % у 2007 р. до 3,45 % у 2012 р.

У табл. 5 представлені показники, що характеризують конкурентоспроможність і спрямованість збуту металургійної продукції України в 2007 р. і 2012 р.

Так, після вступу до СОТ спостерігалось збільшення імпоротної залежності галузі та експортної її спрямованості

Металургійна продукція України в 2007 р. і 2012 р.

Показник	Одиниці виміру	2007 рік			2012 рік			Темп росту 2012 р. до 2007 р., %	
		Експорт	Імпорт	Сальдо «-» від'ємне, «+» позитивне	Експорт	Імпорт	Сальдо «-» від'ємне, «+» позитивне	Експорт	Імпорт
Металургійна продукція – всього	млн дол.	20787,3	4742,73	+16044,57	18889,85	5238,91	+13650,94	90,87	110,46
	млн т	35,00	3,74	+31,26	27,81	3,11	+24,70	79,46	83,16
<i>в тому числі:</i>									
Чавун	млн дол.	612,36	58,20	+554,16	764,91	16,11	+748,80	124,91	27,68
	млн т	2,07	0,17	+1,90	1,97	0,03	+1,94	95,17	17,65
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	2,95	1,23		4,05	0,31		137,46	25,06
	млн т	5,91	4,55		7,08	0,96		119,77	21,22
Феросплави	млн дол.	1120,54	227,80	+892,74	948,88	378,71	+570,17	84,68	166,25
	млн т	1,22	0,06	+1,16	0,80	0,17	+0,63	65,57	283,33
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	5,39	4,80		5,02	7,23		93,19	150,50
	млн т	3,49	1,60		2,88	5,47		82,53	340,73
Прокат чорних металів	млн дол.	9589,79	1513,99	+8075,80	7960,96	1473,47	+6487,49	83,01	97,32
	млн т	16,39	1,62	+14,77	12,31	1,42	+10,89	75,11	87,65
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	46,13	31,92		42,14	28,13		91,35	88,11
	млн т	46,83	43,32		44,26	45,66		94,52	105,41
Сталь і напів-фабрикати	млн дол.	5135,34	271,30	+4864,04	5493,14	269,79	+5223,35	106,97	99,44
	млн т	11,81	0,44	+11,37	10,12	0,36	+9,76	85,69	81,82
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	24,70	5,72		29,08	5,15		117,71	90,03
	млн т	33,74	11,76		36,39	11,58		107,84	98,39
Труби	млн дол.	2251,33	141,52	+2109,81	1874,76	180,66	+1694,10	83,27	127,66
	млн т	2,00	0,09	+1,91	1,55	0,08	+1,47	77,50	88,89
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	10,83	2,98		9,92	3,45		91,64	115,57
	млн т	5,71	2,41		5,57	2,57		97,54	106,90
<i>Довідково:</i>									
Євросоюз	млн дол.	4687,76	1412,87	+3274,90	3884,34	1030,27	+2854,07	82,9	72,9
	млн т	7,26	0,51	+6,74	6,01	0,48	+5,53	82,8	93,8
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	22,55	29,79		20,56	19,67		91,2	66,0
	млн т	20,74	13,76		21,62	15,53		104,3	112,8
Митний союз	млн дол.	4698,22	2478,54	+2219,67	4397,70	1449,10	+2948,60	93,6	58,5
	млн т	5,39	2,66	+2,73	4,98	1,71	+3,28	92,4	64,2
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	22,60	52,26		23,28	27,66		103,0	52,9
	млн т	15,41	71,08		17,92	54,92		116,3	77,3
Інші країни	млн дол.	11383,59	851,62	+10531,97	10607,82	2759,55	+7848,27	93,2	324,0
	млн т	22,35	0,57	+21,78	16,67	0,62	+16,05	74,6	108,1
Питома вага в загальному обсязі, %	млн дол.	54,76	17,96		56,16	52,67		102,5	293,3
	млн т	63,85	15,29		59,95	19,88		93,9	130,0

Складено за [17; 18; 23].

Таблиця 4

Середньозважена експортно-імпортна ціна металургійної продукції України в 2007 р. і 2012 р.

Показник	2007 рік			2012 рік			Темп росту 2012 р. до 2007 р., %	
	Експорт, дол. США за 1 тону	Імпорт, дол. США за 1 тону	Коефіцієнт дискримінації, (імпорт / експорт)	Експорт, дол. США за 1 тону	Імпорт, дол. США за 1 тону	Коефіцієнт дискримінації, (імпорт / експорт)	Експорт	Імпорт
Металургійна продукція – всього	593,92	1268,11	2,14	679,25	1684,54	2,48	114,37	132,84
<i>в тому числі:</i>								
Чавун	295,83	342,35	1,16	388,28	537,00	1,38	131,25	156,86
Феросплави	918,48	3796,67	4,13	1186,10	2227,71	1,88	129,14	58,68
Прокат чорних металів	585,10	934,56	1,60	646,71	1037,65	1,60	110,53	111,03
Сталь і напівфабрикати	434,83	616,59	1,42	542,80	749,42	1,38	124,83	121,54
Труби	1125,67	1572,44	1,40	1209,52	2258,25	1,87	107,45	143,61
<i>Довідково</i>								
Євросоюз	645,75	2744,90	4,25	645,90	2133,40	3,30	100,02	77,72
Митний союз	871,23	932,39	1,07	882,40	848,47	0,96	101,28	91,00
Інші країни	509,36	1489,11	2,92	636,30	4462,68	7,01	124,92	299,69

Складено і розраховано за [17].

при зростаючій ємності внутрішнього ринку. Експортоорієнтованість та висока імпортозалежність галузі свідчить про незбалансованість потужностей і асортименту продукції, що виробляється.

У табл. 6 наведено дані щодо економічної безпеки металургійної промисловості України в 2007 р. і 2012 р.

Після вступу в СОТ у металургійній галузі спостерігається порушення порогових значень економічної безпеки за наступними напрямками: профіциту зовнішнього торгового балансу металопродукції; імпоротної залежності внутрішнього ринку металопродукції; експортної залежності від кон'юнктури зовнішніх ринків металопродукції; ступеня зносу основних засобів; рівню інвестування в основний капітал; інвестиційної активності та випуску інноваційної продукції; низький рівень інноваційної діяльності підприємств.

В табл. 7 наведено дані і результати розрахунку ємності і ступеню відкритості національного ринку металургійної продукції України за період 2007–2012 рр.

Загальний обсяг реалізації вітчизняної металургійної продукції у вартісному виразі в 2012 р. на 42,16 % перевищував відповідний показник 2007 р.

Після вступу України до СОТ відбулося скорочення обсягів виробництва (в натуральному виразі) основних видів металургійної продукції: чавуну – на 19,96 %; феросплавів – на 35,0 %; прокату чорних металів – на 26,39 %; сталі і напівфабрикатів – на 23,24 %; труб – на 23,08 %. Після вступу в СОТ скоротились обсяги експорту й імпорту основних видів металургійної продукції (в натуральному виразі), окрім феросплавів, обсяг імпорту яких збільшився у 2,83 рази.

В табл. 8 наведено основні показники, що характеризують масштабність та значущість виробництва та зовнішньої торгівлі металургійної продукції для економіки України в 2007 р. і 2012 р.

Металургійна промисловість одна із провідних галузей економіки України, яка займала у 2012 р. 16,0 % в обсягах промислового виробництва, 27,5 % в експорті товарів з країни та 11,7 % у чисельності працюючих у промисловості.

Масштабність і значущість металургійної галузі для економіки України після вступу до СОТ знизилася. Відбулося скорочення обсягів виробництва основних видів металургійної продукції. Незбалансованість виробничих потужностей і асортименту продукції, що виробляється, сприяла зростанню імпоротної залежності галузі та експортної її спрямованості. Через низький технологічний рівень продукції вітчизняного виробництва та низьку конкурентоспроможність підприємств галузі втрачають як зовнішні, так і внутрішні ринки збуту.

В табл. 9 наведено порівняння тарифних і нетарифних заходів захисту металургійної промисловості в ЄС, МС і Україні.

Україні до СОТ ринок металургійної продукції ЄС є більш відкритим ніж відповідний ринок країн-учасниць МС, про що свідчить відсутність квот та ввізного мита на основні види металургійної продукції (ввізне мито за ставкою від 0 % до 3,2 % встановлено для труб).

Доступ до ринку металургійної продукції МС обмежено за рахунок використання ввізного мита за ставками від 5 % до 15 % та квотами на окремі види продукції, розмір яких визначається рішенням Колегії Євразійської еконо-

Таблиця 5

Порівняння конкурентоспроможності і спрямованості збуту металургійної продукції України в 2007 р. і 2012 р.

Показник	Од. вим.	Рік	
		2007	2012
Експорт продукції металургійного виробництва	млн грн	104975,9	150929,9
Імпорт продукції металургійного виробництва	млн грн	23950,8	41858,9
Обсяг продукції металургійного виробництва	млн грн	157450,5	224138,2
Відношення експорту до обсягу продукції металургійного виробництва	%	66,7	67,3
Відношення імпорту до ємності внутрішнього ринку продукції металургійного виробництва	%	31,3	36,4
Ємність внутрішнього ринку продукції металургійного виробництва	млн. грн.	76425,4	115067,2

Розраховано на підставі [17].

Таблиця 6

Показники економічної безпеки металургійної промисловості України в 2007 р і 2012 р.

Показник	Од. вим.	Порогове значення	Рік	
			2007	2012
Відношення дефіциту (профіциту) торгового балансу продукції металургійного виробництва до загального обсягу зовнішньої торгівлі (сальдо до суми експорту та імпорту)	%	< 5	14,6	8,9
Частка імпорту продукції металургійного виробництва у внутрішньому споживанні (ємності ринку)	%	< 30	31,3	36,4
Відношення експорту продукції металургійного виробництва до обсягу виробництва металургійної продукції	%	< 50	66,7	67,3
Ступінь зносу основних засобів у металургійному виробництві	%	< 35	63,1	59,3**
Відношення обсягу інвестицій в основний капітал до вартості основних фондів металургійного виробництва	%	> 6	14,0	3,7**
Частка підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, у загальній кількості підприємств металургійного виробництва	%	> 50	12,4	15,2*
Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі продукції металургійного виробництва	%	> 5	6,2	1,7*

* – 2011 р.

** – 2010 р.

Розраховано на підставі [17].

мічної комісії. Захист внутрішнього ринку металургійної продукції України обмежується використанням ввізного мита на сталь і напівфабрикати за ставкою від 0 % до 32 %.

У державній програмі активізації економіки на 2013–2014 рр., затвердженій Кабінетом Міністрів України наприкінці березня 2013 р., на розвиток конкретних галузей економіки, підтримку національного товаровиробника і реалізацію політики імпортозаміщення було заплановано витратити майже 40 млрд грн. З них 9,3 млрд грн – кошти держбюджету, а «інші ресурси», залучені в тому числі під держгарантії, склали 14,9 млрд грн (тобто у півтори рази більше) [24]. При цьому *гірничо-металургійному комплексу (ГМК)* уряд через механізм держгарантії планував надати держпідтримку на 10 млрд грн, а також звільнити підприємства галузі від сплати ввізного мита при імпорті обладнання й комплектуючих виробів до нього, які не виробляються в Україні та імпортуються «з метою технічного переозброєння виробництва».

За твердженням Кабміну, ГМК сьогодні є найбільшим постачальником валюти в Україну, одним із ключових роботодавців у промисловості, а основні фонди галузі потребують модернізації (зношування в середньому становить 70%). Крім того, підтримка ГМК зумовлена потребою модернізувати загалом усе вітчизняне виробництво, для чого потрібно понад 300 млн тонн металопродукції. Як наслідок, переорієнтація галузі на внутрішній ринок дозволить мінімізувати її залежність від змін зовнішнього попиту. Таким чином, фактично у Держпрограмі підтримувалася базова експортоорієнтована галузь, яка навіть за несприятливої кон'юнктури зовнішніх ринків має спроможність сама себе розвивати [24].

За фактом у 2013 р. продовжувалося падіння промислового виробництва, зокрема у металургійній промисловості, порівняно з 2012 р. Скорочення темпів виробництва було викликано проблемами як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках у більшості українських виробників – у металургійних, хімічних і машинобудівних підприємств.

Таблиця 7

Ємність і ступінь відкритості національного ринку металургійної продукції України за період 2007–2012 рр.

Показники	Роки						2012 р. до 2007 р., %
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Чавун, млн т							
1. Виробництво	35,6	31	25,7	27,4	28,9	28,5	80,06
2. Імпорт	0,17	0,13	0,01	0,06	0,04	0,03	17,65
3. Експорт	2,07	1,47	1,38	1,48	1,77	1,97	95,17
у % до виробництва	5,81	4,74	5,37	5,40	6,12	6,91	X
4. Ємність ринку (1+2-3)	33,7	29,66	24,33	25,98	27,17	26,56	78,81
5. Ступінь відкритості ринку, % (2/4)	0,50	0,44	0,04	0,23	0,15	0,11	X
Феросплави, млн т							
1. Виробництво	2	1,7	1,2	1,7	1,4	1,3	65,00
2. Імпорт	0,06	0,05	0,13	0,11	0,26	0,17	283,33
3. Експорт	1,22	0,99	0,77	1,11	0,93	0,8	65,57
у % до виробництва	61,00	58,24	64,17	65,29	66,43	61,54	X
4. Ємність ринку (1+2-3)	0,84	0,76	0,56	0,7	0,73	0,67	79,76
5. Ступінь відкритості ринку, %(2/4)	7,14	6,58	23,21	15,71	35,62	25,37	X
Прокат чорних металів, млн т							
1. Виробництво	36	31,6	26,8	28	28,2	26,5	73,61
2. Імпорт	1,62	1,89	0,72	1,22	1,37	1,42	87,65
3. Експорт	16,39	13,88	10,99	12,34	13,32	12,31	75,11
у % до виробництва	45,53	43,92	41,01	44,07	47,23	46,45	X
4. Ємність ринку (1+2-3)	21,23	19,61	16,53	16,88	16,25	15,61	73,53
5. Ступінь відкритості ринку, %(2/4)	7,63	9,64	4,36	7,23	8,43	9,10	X
Сталь і напівфабрикати, млн т							
1. Виробництво	43,7	38,1	30,3	33,3	35,4	33,5	76,66
2. Імпорт	0,44	0,39	0,25	0,49	0,51	0,36	81,82
3. Експорт	11,81	12,62	11,5	11,41	10,81	10,12	85,69
у % до виробництва	27,03	33,12	37,95	34,26	30,54	30,21	X
4. Ємність ринку (1+2-3)	32,33	25,87	19,05	22,38	25,1	23,74	73,43
5. Ступінь відкритості ринку, %(2/4)	1,36	1,51	1,31	2,19	2,03	1,52	X
Труби, млн т							
1. Виробництво	2,6	2,4	1,6	1,8	2,2	2	76,92
2. Імпорт	0,09	0,1	0,04	0,06	0,08	0,08	88,89
3. Експорт	2	1,81	1,38	1,29	1,64	1,55	77,50
у % до виробництва	76,92	75,42	86,25	71,67	74,55	77,50	X
4. Ємність ринку (1+2-3)	0,69	0,69	0,26	0,57	0,64	0,53	76,81
5. Ступінь відкритості ринку, % (2/4)	13,04	14,49	15,38	10,53	12,50	15,09	X

Складено і розраховано на підставі [17].

Так, за 11 місяців випуск сталі в Україні навіть зріс – на 1%, до 30 млн т. [25]. Найбільший приріст виробництва продемонстрували Алчевський меткомбінат (+9% за 11 місяців 2013 р., до 3,8 млн т, контролюється групою російських акціонерів, дружніх до державного «Внешэкономбанка») і ДМЗ ім. Петровського (+24%, до 0,93 млн т, входить у російську групу «Євраз»).

Збільшив завантаження до промислових масштабів електросталеплавильний завод «Інтерпайпу» (належить Віктору Пінчуку), виробивши 1 млн т за 11 місяців 2013 р., тоді як на протязі 2012 р. проходили випробування основного обладнання. В той же час, «Інтерпайп Сталь» у жовтні-листопаді 2013 р. скоротила обсяги виробництва майже вдвічі через проблеми материнської

Таблиця 8

Показники масштабності та значущості виробництва та зовнішньої торгівлі металургійної продукції для економіки України в 2007 р і 2012 р.

Показник	Од. вим.	Рік	
		2007	2012
Питома вага металургійного виробництва у ВВП	%	5,8	1,6*
Питома вага продукції металургійного виробництва в обсягах промислового виробництва	%	22,0	16,0
Частка експорту металургійного виробництва в експорті товарів з країни	%	42,2	27,5
Частка імпорту металургійного виробництва в імпорті товарів у країну	%	7,8	6,2
Питома вага металургійного виробництва у чисельності працюючих в економіці	%	3,7	3,0
Питома вага металургійного виробництва у чисельності працюючих у промисловості	%	12,8	11,7

* – дані за 2011 р.

Розраховано на підставі [17].

Таблиця 9

Захист ринків металургійної продукції

Металургійна продукція	ЄС			МС		Україна	
	Тариф	Діюча квота	Квота при підписанні асоціації	Тариф	Діюча квота	Тариф	Квота
Прокат чорних металів	0%	відсутня	відсутня	5%	відсутня	0%	відсутня
Сталь і напівфабрикати	0%	відсутня	відсутня	5%	відсутня	від 0% до 30%	відсутня
Труби	від 0% до 3,2%	відсутня	відсутня	від 5% до 15%	на 2014 рік – 4,514 млн. т	0%	відсутня

Складено за [4-8]

компанії зі збутом труб на російському ринку – до 60 – 65 тис. т. [25].

Це один електросталеплавильний завод – ДЕМЗ, навіпаки, у жовтні 2013 р. після майже річного простою повернувся на ринок. Це сталося після того, як російський бізнесмен Вадим Варшавський викупив підприємство в групі «Мечел» і, домовився з одним із українських великих постачальників брухту про регулярні закупівлі. Дефіцит брухту, що загострюється на внутрішньому ринку в Україні, був однією з перешкод для роботи підприємства.

Великі металургійні підприємства, які входять у вертикально інтегровані групи, показували відносно стабільні обсяги виробництва – невелике зниження або зростання. Так, три сталеливарні підприємства «Метінвесту» (належить Рінату Ахметову, Вадиму Новинському та Володимиру Бойку) знизили виробництво за 11 місяців 2013 р. на 1%, до 11,4 млн т, тобто фактично зберегли стабільне завантаження – зниження випуску сталі на ММК ім. Ілліча та «Азовсталі» було більшою мірою компенсоване зростанням на Єнакіївському метзаводі. У компанії «Метінвест» також відзначали гостроту дефіциту брухту на ринку, через що меткомбінати змушені працювати на підвищеній витраті чавуну. Тобто загалом група може продавати менше залізної сировини на експорт.

Протягом 2013 р. ціни на металопродукцію на зовнішніх ринках продовжували падати, що тиснуло на рентабельність продажів. Так, з початку року експортна ціна

на квадратну заготовку знизилася на 7%, до 502 дол./т, а гарячекатаний лист подешевшав на 5%, до 531 дол./т. [25]. У результаті українські металургійні підприємства експортували прокату на 11,9 млрд дол. за період із січня по жовтень, що становило 22% від усього вітчизняного експорту. Але це нижче традиційних 25% експорту, які приносили українські металурги раніше. У середньому за кордон продавалося продукції на 1,1 млрд дол. на місяць, тобто майже на чверть менше експортної щомісячної виручки торік.

На думку експертів, у 2014 р. надлишок потужностей на світовому ринку металургійної продукції та висока конкуренція матимуть свій вплив, однак попит може зрости за рахунок відновлення економіки Єврозони, де прогнозується зростання ВВП на 1% у 2014 р. порівняно з падінням на 0,4% у 2013 р. До того ж американська економіка продовжуватиме певне стабільне зростання (тоді як стимулювання з боку ФРС поступово знижуватиметься), що також може призвести до зростання попиту на продукцію металургійної промисловості на світовому ринку.

Отже, можна зробити наступні висновки:

1. Металургійна промисловість одна із провідних галузей економіки України, яка займала у 2012 р. 16,0% в обсягах промислового виробництва, 27,5% в експорті товарів з країни та 11,7% у чисельності працюючих у промисловості. В той же час, масштабність і значущість металургійної галузі для економіки України після вступу до СОТ знизилася;

2. В 2012 р. у порівнянні з 2007 р. частка металургії у структурі експорту з України знизилася до 27,5 % у загальному обсязі по країні проти 42,2 % у 2007 р., а в структурі імпорту – знизилася до 6,2 % проти 7,8 % у 2007 р. Після вступу в СОТ позитивне сальдо зовнішньоторгового балансу металургійної продукції України зменшилось на 2,39 млрд. дол. США. Таким чином, в 2012 р. у порівнянні з 2007 р. питома вага продукції металургії в Україні впала як в експорті (в 1,53 рази), так і в імпорті (в 1,26 рази);
3. У період 2007–2012 рр. відбулося скорочення обсягу експорту металургійної продукції з України як в натуральному так і у вартісному виразі. Металургійна продукція, що експортується з України, має значно нижчу додану вартість ніж та, що імпортується. *Переважає ціна імпорту над ціною експорту має негативну тенденцію до збільшення.*
4. Після вступу до СОТ для української продукції в цілому відбулось суттєве зниження тарифних ставок та лібералізація доступу на світові ринки, поряд з цим внутрішній ринок України став більш відкритим для імпортової продукції. Так, ринок металургійної продукції ЄС є більш відкритим ніж відповідний ринок країн-учасниць МС, про що свідчить відсутність квот та ввізного мита на основні види металургійної продукції (ввізне мито за ставкою від 0 % до 3,2 % встановлено для труб). Доступ до ринку металургійної продукції МС обмежено за рахунок використання ввізного мита за ставками від 5 % до 15 % та квотами на окремі види продукції. Захист внутрішнього ринку металургійної продукції України обмежується використанням ввізного мита на сталь і напівфабрикати за ставкою від 0 % до 32 %;
5. Після вступу в СОТ питома вага українського експорту металургійної продукції до третіх країн, які не є членами ЄС і МС, у структурі загального експорту (у вартісному виразі) збільшилася у 2012 р. проти 2007 р. на 1,4 %. Частка експорту до країн ЄС скоротилася майже на 2 %, а до МС – збільшилась на 0,68 %, що свідчить про *незначну переорієнтацію ринків збуту вітчизняної продукції*. В той же час, обсяг імпорту з країн ЄС скоротився на 27,1 % (в натуральному виразі скоротився на 5,9 %); з країн МС - скоротився на 41,5 % (в натуральному виразі скоротився на 35,7 %); з інших країн – збільшився в 3,2 рази (в натуральному виразі збільшився на 8,7 %). Це підтверджує висновок щодо *зниження торгівельної активності України у сфері металургії як з країнами ЄС так і з країнами МС, а також переорієнтації на торгівлю з іншими країнами;*
6. У період 2007–2012 рр. відбулося скорочення обсягів виробництва основних видів металургійної продукції. Незбалансованість виробничих потужностей і асортименту продукції, що виробляється, сприяла *зростанню імпортової залежності галузі та її експортної спрямованості при зростаючій емоності внутрішнього ринку*. Через низький тех-

нологічний рівень продукції вітчизняного виробництва та низьку конкурентоспроможність *підприємства галузі втрачають як зовнішні, так і внутрішні ринки збуту;*

7. У 2014 р надлишок потужностей на світовому ринку металургійної продукції та висока конкуренція матимуть свій вплив, однак попит може зрости за рахунок відновлення економіки єврозони, а також завдяки стабілізації і зростанню на ринках Північної Америки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : монографія. В 3 т. [Текст] / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семіноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є Кваснюка. – К. : Фенікс, 2007.
2. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави : національна доповідь [Текст] / за заг. ред. В. М. Гейця. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
3. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку [Текст] / В. М. Геєць; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2009. – 864 с.
4. Ринки реального сектора економіки України в інституціональному середовищі СОТ : кон'юнктура та інтеграція [Текст] / за ред. проф. В. О. Точиліна; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 552 с.
5. Сиденко В. Р. Глобализация и экономическое развитие. Т. 1 [Текст] / В. Р. Сиденко. – К. : Фенікс, 2008. – 376 с.
6. Три роки членства в СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період : аналіт. доповідь [Текст] / І. В. Клименко, О. А. Федірко, І. В. Ус; Нац. ін-т. стратег. дослідж. – К. : НІСД, 2011. – 72 с.
7. Аналіз соціально-економічних наслідків членства України в СОТ після трьох років членства: очікування і реалії [Текст] / Ін-т екон. дослідж. та політ. консулт. – К. : ІЕДПК, 2011. – 58 с.
8. Членство України у СОТ: нові можливості та виклики для бізнес-асоціацій [Текст] / За заг. ред. Д. В. Ляпіна; Д. В. Ляпін, В. М. Мовчан; Ін-т власн. та своб. – К. : Ін-т власн. та своб.; LAT&K, 2010. – 104 с.
9. Сколотняний Ю. Валерій П'ятницький: «Ми – частина міжнародного торговельного простору і відскакивати себе від нього не збираємося» [Текст] / Ю. Сколотняний // Дзеркало тижня. – 29.09.2012. – № 34. – С. 7.
10. Сколотняний Ю. Валерій П'ятницький: «СОТ загине, якщо буде накладене вето на зміни» [Текст] / Ю. Сколотняний // Дзеркало тижня. – 07.03.2013. – № 9. – С. 7.
11. Дрозач О. Членство упущених можливостей [Текст] / О. Дрозач // Експерт. – 10.06.2013. – № 22. – С. 26.
12. Гончарук А. Право на захист (але без шкоди для економіки) [Текст] / А. Гончарук // Дзеркало тижня. – 13.07.2013. – № 26. – С. 6.
13. Козьяков С. Навіщо слону граблі в посудній крамниці? [Текст] / С. Козьяков // Дзеркало тижня. – 27.04.2013. – № 16. – С. 10.
14. Козьяков С. Зовнішньоторговельні граблі і снігова куля [Текст] / С. Козьяков // Дзеркало тижня. – 13.07.2013. – № 26. – С. 6.
15. Ничай Н. СОТ по-українськи: чи скористається Україна можливостями захисту торговельних інтересів через механізми Світової організації торгівлі? [Текст] / Н. Ничай // Дзеркало тижня. – 23.11.2013. – № 43 – 44. – С. 6.

16. Звіт Робочої групи з питань вступу України до Світової організації торгівлі. WT/ACC/UKR152. – 25.01.2008 (08–0399). – С. 374 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=32172>

17. Інтернет-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

18. База даних ООН з міжнародної статистики торгівлі товарами International trade statistics yearbook 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

19. База даних ООН з міжнародної статистики торгівлі товарами International trade statistics yearbook 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

20. База даних ООН з міжнародної статистики торгівлі товарами International trade statistics yearbook 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

21. База даних ООН з міжнародної статистики торгівлі товарами International trade statistics yearbook 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

22. База даних ООН з міжнародної статистики торгівлі товарами International trade statistics yearbook 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

23. База даних ООН з міжнародної статистики торгівлі товарами International trade statistics yearbook 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

24. Матюшенко І. Ю. Стимулювання технологічного розвитку України в державних програмах економічного розвитку в 2013 – 2014 рр. [Текст] / І. Ю. Матюшенко // Бізнес Інформ. – 2013. – № 4. – С. 29 – 37.

25. Івченко Р. Рік наступний для промисловості [Текст] / Р. Івченко // Дзеркало тижня. – 2013. – № 49. – С. 7.

REFERENCES

Analiz sotsialno-ekonomichnykh naslidkiv chlenstva Ukrainy v SOT pislia tryokh rokiv chlenstva: ochikuvannya i realii [Analysis of the socio-economic impact of WTO membership for Ukraine after three years of membership: Expectations and realities]. Kyiv: IEDPK, 2011.

“Baza danykh OON z mizhnarodnoi statystyky torhivli tovaramy International trade statistics yearbook 2007” [Database UN International trade statistics International trade statistics yearbook 2007]. <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

“Baza danykh OON z mizhnarodnoi statystyky torhivli tovaramy International trade statistics yearbook 2008” [Database UN International trade statistics International trade statistics yearbook 2008]. <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

“Baza danykh OON z mizhnarodnoi statystyky torhivli tovaramy International trade statistics yearbook 2009” [Database UN International trade statistics International trade statistics yearbook 2009]. <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

“Baza danykh OON z mizhnarodnoi statystyky torhivli tovaramy International trade statistics yearbook 2010” [Database UN International trade statistics International trade statistics yearbook 2010]. <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

“Baza danykh OON z mizhnarodnoi statystyky torhivli tovaramy International trade statistics yearbook 2011” [Database UN International trade statistics International trade statistics yearbook 2011]. <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

“Baza danykh OON z mizhnarodnoi statystyky torhivli tovaramy International trade statistics yearbook 2012” [Database UN International trade statistics International trade statistics yearbook 2012]. <http://comtrade.un.org/pb/first.aspx>

Chlenstvo Ukrainy u SOT: novi mozhyvosti ta vyklyky dlia biznes-asotsiatsii [Ukraine's membership in the WTO: opportunities and challenges for business associations]. Kyiv: In-t vlasn. ta svob.; LAT&K, 2010.

Drozach, O. “Chlenstvo upushchennykh vozmozhnostey” [Membership of missed opportunities]. Ekspert, no. 22 (2013): 26.

Honcharuk, A. “Pravo na zakhyst (ale bez shkody dlia ekonomiky)” [The right to protection (but without prejudice to the economy)]. Dzerkalo tyzhnia, no. 26 (2013): 6.

Heiets, V. M. Suspilstvo, derzhava, ekonomika: fenomenologiya vzaemodii ta rozvytku [Society, state, economy: phenomenology interaction and development]. Kyiv, 2009.

Internet-sait Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Ivchenko, R. “Rik nastupnyi dlia promyslovosti” [Next year for the industry]. Dzerkalo tyzhnia, no. 49 (2013): 7.

Kozziakov, S. “Zovnishnyotorhovelni hrabli i snihova kulia” [Foreign trade rakes and snowball]. Dzerkalo tyzhnia, no. 26 (2013): 6.

Klymenko, I. V., Fedirko, O. A., and Us, I. V. Try roky chlenstva v SOT: tendentsii zovnishnyoi torhivli Ukrainy u postkryzovyi period [Three years of WTO membership, in Ukraine's foreign trade trends in the post-crisis period]. Kyiv: NISD, 2011.

Kozziakov, S. “Navishcho slonu hrabli v posudnii kramnytsi?” [Why rake elephant in a china shop?]. Dzerkalo tyzhnia, no. 16 (2013): 10.

Matiushenko, I. Yu. “Stymuliuвання tekhnolohichnoho rozvytku Ukrainy v derzhavnykh prohramakh ekonomichnoho rozvytku v 2013 - 2014 rr.” [Promote technological development in Ukraine government programs for economic development in 2013 - 2014]. Biznes Inform, no. 4 (2013): 29-37.

Nychai, N. “SOT po-ukrainsky: chy skorystaietsia Ukraina mozhyvostiamyzakhystutorhovelnikh interesiv cherez mekhanizmy Svitovoi orhanizatsii torhivli?” [WTO in Ukrainian: Ukraine will take advantage of opportunities or protect trade interests through the mechanisms of the WTO?]. Dzerkalo tyzhnia, no. 43-44 (2013): 6.

Rynky realnoho sektora ekonomiky Ukrainy v instytutsionalnomu seredovyshchi SOT: kon'iunktura ta intehratsiia [Markets real economy in Ukraine's institutional WTO conditions and integration]. Kyiv, 2012.

Skolotniani, Yu. “Valerii P'iatnytskyi: «My - chastyna mizhnarodnoho torhovelnogo prostoru i vidsikaty sebe vid nyoho ne zbyraimosia»” [Valery Pyatnitskii: “We - the international trade of the space and cut off themselves from him going”]. Dzerkalo tyzhnia, no. 34 (2012): 7.

Sidenko, V. R. Globalizatsiia i ekonomicheskoe razvitie [Globalization and economic development]. Kyiv: Feniks, 2008.

Sotsialno-ekonomichni stan Ukrainy: naslidky dlia narodu ta derzhavy [The socio-economic situation in Ukraine: Implications for the people and the state]. Kyiv: NVTs NBUV, 2009.

Stratehichni vyklyky XXI stolittia suspilstvu ta ekonomitsi Ukrainy [Strategic challenges of the XXI century society and economy in Ukraine]. Kyiv: Fenyks, 2007.

Skolotniani, Yu. “Valerii P'iatnytskyi: «SOT zahyne, iakshcho bude nakladene veto na zminy»” [Valery Pyatnitskii: “The WTO will die if it is vetoed to change”]. Dzerkalo tyzhnia, no. 9 (2013): 7.

“Zvit Robochoi hrupy z pytan vstupu Ukrainy do Svitovoi orhanizatsii torhivli” [Report of the Working Party on the Accession of Ukraine to the World Trade Organization]. <http://www.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=32172>